

Per maistą ir aplinką plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių 2024 m. apžvalga

ĮVADAS

Per maistą ir aplinką plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių (toliau – Protrūkis) apžvalga parengta pagal protrūkių apibendrintus epidemiologinės diagnostikos duomenis, kuriuos nustatyta tvarka teikia Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) departamentai. Atliekant protrūkių epidemiologinę diagnostiką dalyvauja NVSC, asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ), Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos (toliau – NVSPL) bei Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos teritorinių padalinių specialistai.

Protrūkių epidemiologinės diagnostikos metu surinkti duomenys vertinami pagal sukėlėją, užsikrėtimo vietą, rizikos veiksnius, protrūkio išplitimo mastą, užkrečiamosios ligos dažnumą, sunkumą, ligos plitimo pobūdį.

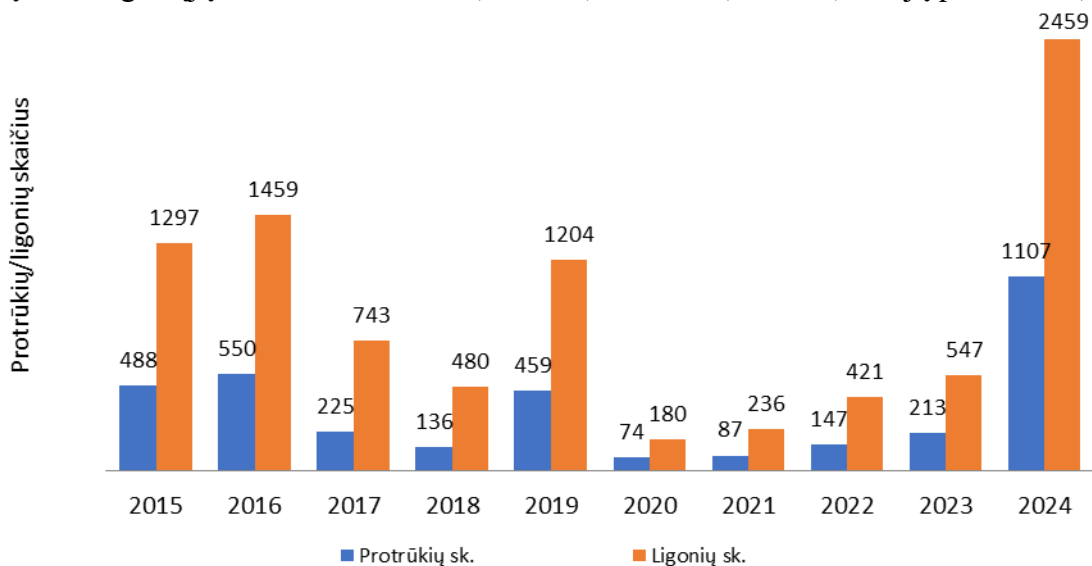
2024 m. fiksuotas protrūkių padidėjimas. Didžiausią įtaką šiam padidėjimui turėjo nuo 2024-01-01 pasikeitęs duomenų iš ASPĮ gavimo būdas. Duomenys apie užkrečiamąsias ligas (toliau – UL) iš ASPĮ tiesiogiai gaunami iš Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos (toliau – ESPBI IS) į Užkrečiamųjų ligų ir jų sukėlėjų valstybės informacinę sistemą (toliau – ULSVIS).

Lietuvoje registruojami šeiminiai ir išplitę, epidemiologiškai svarbūs, protrūgiai. 2024 m. NVSC turimais duomenimis, buvo registruoti 1107 protrūgiai, tai yra 5,2 karto daugiau nei 2023 m. (213 protrūkių), iš jų – 20 (1,8 proc.) išplitusių ir 1087 (98,2 proc.) šeiminiai protrūgiai. Protrūkiuose sirgo 2459 asmenys, iš kurių 501 (20,4 proc.) – buvo gydomas liginėse. 2024 m. daugiausiai buvo užregistruota nenustatytos (81,5 proc.) ir virusinės (15,7 proc.) etiologijos UL protrūkių (1, 2 lentelė).

Išplitę protrūgiai dažniausiai buvo siejami su vaikų ugdymo įstaigomis ir vaikų stovyklomis (13 protrūkių), maisto tvarkymo subjektų veikla (4 protrūgiai). Protrūgiai buvo registruojami visose šalies administracinėse teritorijose, tačiau daugiausia pranešimų gauta iš Kauno, Vilniaus, Klaipėdos NVSC departamentų. 2024 m. visų išplitusių protrūkių priežastys buvo patvirtintos aprašomuoju epidemiologinio tyrimo metodu.

PROTRŪKIŲ TENDENCIJA

Per pastarąjį dešimtmetį protrūkių skaičius svyravo nuo 74 (2020 m.) iki 1107 (2024 m.) protrūkių, o susirgusiųjų skaičius – nuo 180 (2020 m.) iki 2459 (2024 m.) atvejų per metus (1 pav.).

1 pav. Per maistą ir aplinką plintančių užkrečiamųjų ligų protrūkių ir ligonių skaičius 2015–2024 m.

Nuo 2015 iki 2016 m. vidutinis susirgusiųjų asmenų skaičius viename protrūkyje buvo vienodas (siekė 2,7 atvejo viename protrūkyje), 2017–2018 m. šis rodiklis pakilo iki 3,6 atvejo viename protrūkyje, 2019–2023 m. vidutinis susirgusiųjų asmenų skaičius viename protrūkyje vėl sumažėjo iki 2,4–2,9 atvejo, o 2024 m. – siekė 2,2 atvejo (2 pav.).

2 pav. Vidutinis protrūkyje užregistruotų susirgimų skaičius 2015–2024 m.

Protrūkių ir atvejų skaičius pagal sukėlėją 2023–2024 m.

Lyginant 2023–2024 m. duomenis, užregistruotų protrūkių skaičius padidėjo nuo 213 iki 1107, ligonių skaičius juose padidėjo nuo 547 iki 2459. Per šį laikotarpį padaugėjo salmoneliozės protrūkių nuo 14 iki 16 (1,1 karto), rotavirusinės infekcijos protrūkių – nuo 67 iki 113 (1,6 karto), norovirusinės infekcijos protrūkių – nuo 30 iki 35 (1,1 karto), adenovirusų sukeltų protrūkių – nuo 2 iki 7 (3,5 karto), nenustatytos etiologijos protrūkių – nuo 95 iki 902 (9,5 karto), tačiau kampilobakteriozės protrūkių skaičius sumažėjo nuo 4 iki 3 protrūkių (1,3 karto). 2024 m. užregistruoti 2 jersinijozės, 1 virusinio hepatito A, 6 kitų nustatytų bakterijų, 10 kitų nustatytų virusų, 4 žarnyno pirmuonių sukelti protrūkiai ir 8 protrūkiai, kuriuose buvo nustatyti keli ligą sukėlę virusai (rotavirusai, norovirusai, adenovirusai). 2024 m. nebuvo užregistruota *Escherichia coli* sukeltos infekcijos protrūkio (1 lentelė).

1 lentelė. Protrūkių ir atvejų skaičius pagal sukėlėją 2023–2024 m.

Ligos sukėlėjai	Protrūkių skaičius		Atvejų skaičius	
	2023 m.	2024 m.	2023 m.	2024 m.
Bakterijos:	19	27	50	106
Salmonelės	14	16	40	82
Kampilobakterijos	4	3	8	6
Ešerichijos	1	0	2	0
Jersinijos	0	2	0	4
Kitos nustatytos bakterijos	0	6	0	14
Virusai:	99	174	206	385
Rotavirusai	67	113	138	254
Norovirusai	30	35	64	74
Adenovirusai	2	7	4	14
Nustatyti keli virusai	0	8	0	19
Hepatito A virusai	0	1	0	2
Kiti nustatyti virusai	0	10	0	22
Žarnyno pirmuonys	0	4	0	8
Nenustatyti sukėlėjai	95	902	291	1960
Iš viso:	213	1107	547	2459

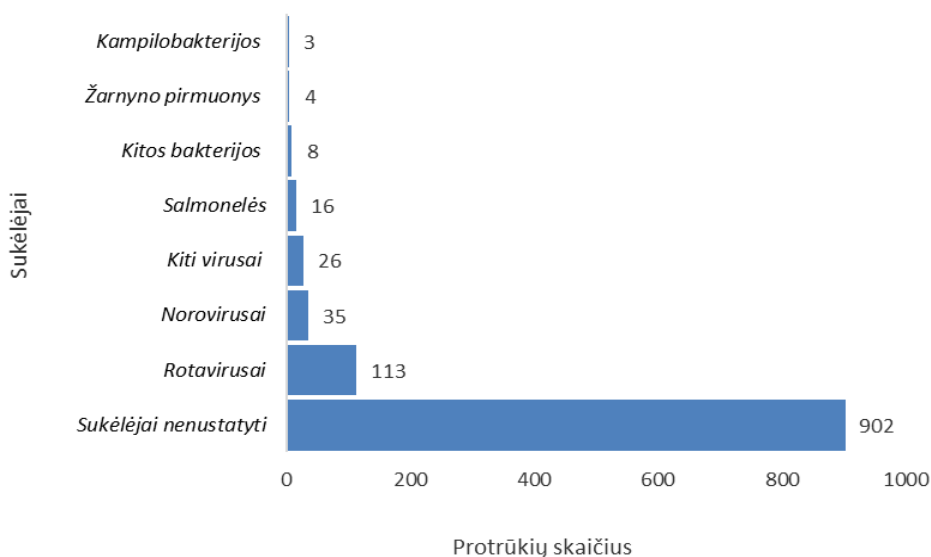
2024 m. bendroje protrūkių struktūroje rotavirusų sukeltų protrūkių lyginamoji dalis sudarė 10,2 proc. (113 protrūkių), norovirusų – 3,2 proc. (35), kitų virusų – 2,3 proc. (26), salmonelių – 1,4 proc. (16), kitų bakterijų – 0,7 proc. (8), žarnyno pirmuonių – 0,4 proc. (4), kampilobakterijų – 0,3 proc. (3). Daugiausia buvo užregistruota nenustatytos etiologijos protrūkių. 2024 m. jų buvo 902, lyginamoji dalis sudarė 81,5 proc. visų protrūkių.

2024 m. žarnyno infekcinių ligų protrūkiuose susirgo 2459 asmenys. Iš jų: 79,7 proc. ligonių (1960 ligonių) sukėlėjai nebuvo nustatyti, 4,3 proc. (106 ligoniai) buvo nustatyti bakterinės kilmės sukėlėjai, 15,6 proc. (385 ligoniai) – virusinės kilmės sukėlėjai ir 0,3 proc. (8 ligoniai) nustatyti žarnyno pirmuonys (2 lentelė, 3 ir 4 pav.).

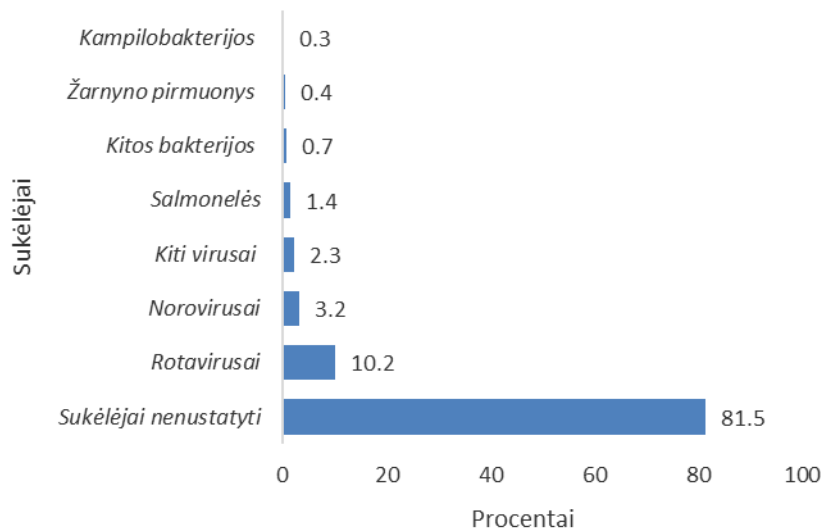
2024 m. daugiausia buvo hospitalizuota ligonių, susirgusių salmonelioze, rotavirusine, norovirusine ir kitų virusų sukelta infekcija (atitinkamai 57,3, 49,6, 51,4 ir 52,6 proc.). Nenustatytos etiologijos žarnyno infekcine liga susirgusių asmenų hospitalizacija siekė 13 proc.. 2024 m. bendras hospitalizuotų asmenų procentas buvo 20,4 proc. (2 lentelė).

2 lentelė. **Protrūkių etiologija, pobūdis, ligonių skaičius ir jų hospitalizacija 2024 m. (n=1107)**

Sukėlėjai	Protrūkiai				Ligoniai			
	Protrūkių sk.	proc. iš bendro sk.	Išplitę	Šeiminiai	Ligonių sk.	Hospitalizuotų sk.	proc. Hospitalizuotų ligonių	Mirusiųjų sk.
Salmonelės	16	1,4	5	11	82	47	57,3	0
Kampilobakterijos	3	0,3	0	3	6	0	0,0	0
Kitos bakterijos	8	0,7	0	8	18	6	33,3	0
Rotavirusai	113	10,2	3	110	254	126	49,6	0
Norovirusai	35	3,2	0	35	74	38	51,4	0
Kiti virusai	26	2,3	0	26	57	30	52,6	0
Žarnyno pirmuonys	4	0,4	0	4	8	0	0,0	0
Nenustatyti	902	81,5	12	890	1960	254	13,0	0
Iš viso:	1107	100	20	1087	2459	501	20,4	0

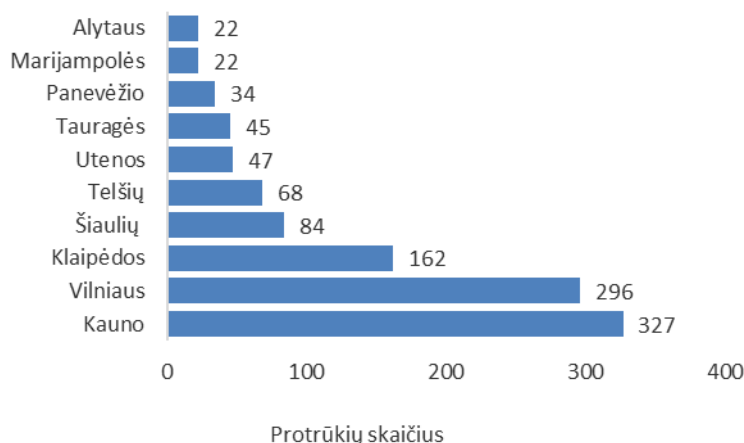
3 pav. **Užregistruotų protrūkių skaičius pagal sukėlėjus 2024 m. (n=1107)**

4 pav. Žarnyno infekcinių ligų protrūkių procentinė struktūra pagal sukėlėją 2024 m. (n=1107)

Protrūkių skaičius apskrityse

2024 m. pranešimai apie užregistruotus protrūkius buvo gauti iš visų NVSC departamentų, daugiausia iš Kauno ir Vilniaus departamentų (5 pav.).

5 pav. Užregistruotų protrūkių skaičius apskrityse 2024 m. (n=1107)

Protrūkliai pagal užsikrėtimo vietą ir sukėlėją

2024 m. buvo užregistruoti 1087 protrūkliai, kilę šeimose (98,2 proc. bendro protrūkių skaičiaus), 7 – vaikų lopšeliuose-darželiuose (0,6 proc.), 3 – mokyklose (0,3 proc.), 3 – viešojo maitinimo įstaigose (0,3 proc.), 3 – vaikų stovyklose (0,3 proc.), 1 – prekybos centre (0,1 proc.), 1 – ligoninėje (0,1 proc.) ir 2 – karo tarnybos stovykloje (0,2 proc.) (3 lentelė, 6 pav.).

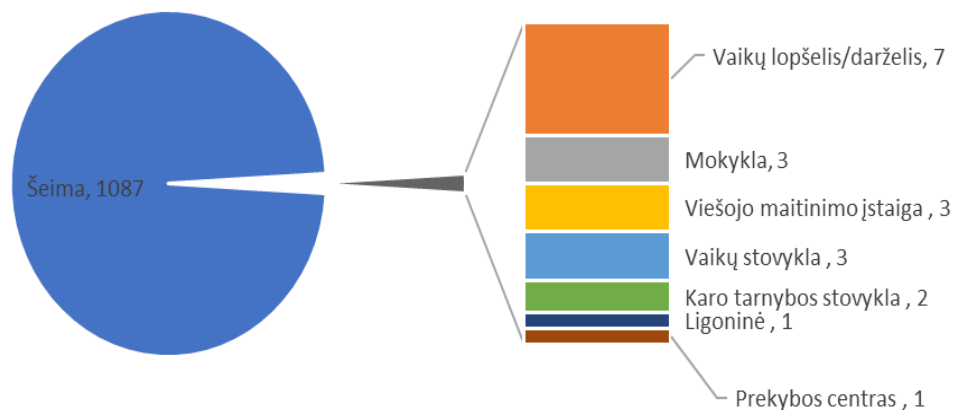
Iš visų 1087 šeimose kilusių protrūkių, 110 protrūkių (arba 10,1 proc. visų šeimose kilusių protrūkių) buvo sukelti rotavirusų, 35 (3,2 proc.) – norovirusų, 26 (2,4 proc.) – kitų virusų, 11 (1 proc.) – salmonelių, 8 (0,7 proc.) – kitų bakterijų, 4 (0,4 proc.) – žarnyno pirmuonių, 3 (0,3 proc.) – kampilobakterijų. Daugumos, net 890 (81,9 proc.) protrūkių sukėlėjų nustatyti nepavyko.

Iš visų 20 išplitusių protrūkių, 5 protrūkliai (arba 25 proc. visų išplitusių protrūkių) buvo sukelti salmonelių, 3 (15 proc.) – rotavirusų, 12 (60 proc.) – sukėlėjo nenustatyta. Salmoneliozės protrūkliai buvo užregistruoti: vaikų lopšeliuose-darželiuose (2 protrūkliai), mokykloje (1 protrūklis), viešojo maitinimo įstaigoje (1 protrūklis), prekybos centre (1 protrūklis). Rotavirusinės infekcijos protrūkliai

užregistruoti vaikų lopšeliuose-darželiuose (3 protrūgiai). Nenustatytos kilmės protrūgiai registruoti: vaikų lopšeliuose-darželiuose (2 protrūgiai), mokyklose (2 protrūgiai), viešojo maitinimo įstaigose (2 protrūgiai), ligoninėje (1 protrūgis), vaikų stovyklose (3 protrūgiai), karo tarnybos stovykloje (2 protrūgiai) (3 lentelė).

3 lentelė. Protrūgiai pagal užsikrėtimo vietą ir sukėlėją 2024 m. (n=1107)

Užsikrėtimo vieta	Iš viso	Sukėlėjas							
		Salmonelės	Kampilobakterijos	Kitos bakterijos	Rotavirusai	Norovirusai	Kiti virusai	Žarnyno pirmuonys	Sukėlėjas nenustatytas
Šeima	1087	11	3	8	110	35	26	4	890
Vaikų lopšelis-darželis	7	2	0	0	3	0	0	0	2
Mokykla	3	1	0	0	0	0	0	0	2
Viešojo maitinimo įstaiga	3	1	0	0	0	0	0	0	2
Prekybos centras	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Ligoninė	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Vaikų stovykla	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Karo tarnybos stovykla	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Iš viso:	1107	16	3	8	113	35	26	4	902

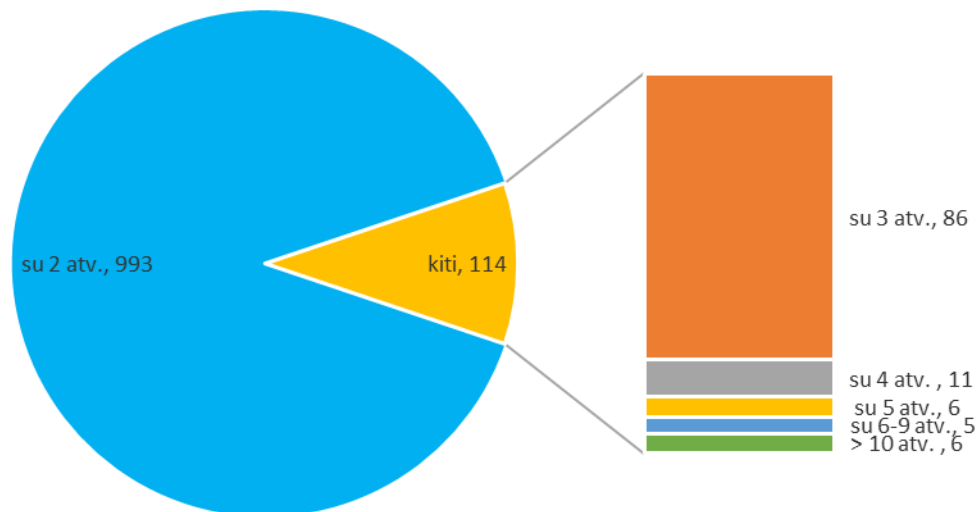
6 pav. Protrūkių struktūra pagal asmenų užsikrėtimo vietą 2024 m. (n=1107)

Protrūgiai pagal susirgusių asmenų skaičių

2024 m. duomenimis, daugiausia buvo užregistruota protrūkių su nedideliu ligonių skaičiumi, kurie kilo šeimose. Su 2 susirgimo atvejais buvo užregistruoti 993 protrūgiai (89,7 proc. visų protrūkių), su 3 atvejais – 86 (7,8 proc.), su 4 atvejais – 11 (1 proc.), su 5 atvejais – 6 (0,5 proc.), su 6 atvejais – 1 (0,1 proc.), su 7 atvejais – 1 (0,1 proc.), su 8 atvejais – 1 (0,1 proc.), su 9 atvejais – 2 (0,2 proc.) ir 6 (0,5 proc.) protrūgiai, kuriuose buvo užregistruota 10 ir daugiau susirgimo atvejų (4 lentelė, 7 pav.).

4 lentelė. Protrūkių ir ligonių skaičius protrūkiuose pagal užsikrėtimo vietą 2024 m.

Protrūkių vieta	Protrūkių skaičius									Ligonių sk.
	2 atv.	3 atv.	4 atv.	5 atv.	6 atv.	7 atv.	8 atv.	9 atv.	≥10 atv.	
Šeima	990	85	10	2						2285
Vaikų lopšelis-darželis	1		1	1		1		1	2	49
Mokykla				3						15
Viešojo maitinimo įstaiga	2						1			12
Prekybos centras									1	25
Ligoninė									1	24
Vaikų stovykla		1			1			1		18
Karo tarnybos stovykla									2	31
Iš viso:	993	86	11	6	1	1	1	2	6	2459

7 pav. Protrūkių pagal ligonių skaičių židiniuose 2024 m. (n=1107)

Pagrindiniai protrūkių rizikos veiksniai 2024 m.

2024 m. salmoneliozės protrūkių analizė parodė, kad 7 protrūkiuose (43,7 proc.) rizikos veiksnium buvo paukštiena ir jos produktai, 2 (12,5 proc.) – kiauliena ir jos produktai, 3 (18,7 proc.), – kiaušiniai ir jų produktai, 1 (6,3 proc.) – kitas maistas, 2 (12,5 proc.) – aplinkos veiksniai bei asmens higienos stoka, 1 protrūkio (6,3 proc.) atveju rizikos veiksnys nebuvo nustatytas.

Kitų bakterinės etiologijos protrūkių analizė parodė, kad 3 kampilobakteriozės protrūkiuose rizikos veiksnys nebuvo nustatytas, kitų bakterijų sukeltų protrūkių rizikos veiksniais buvo žuvis ir jos produktai (2 protrūkių), užteršta aplinka (2 protrūkių) ir 4 protrūkių atvejais rizikos veiksnys nebuvo nustatytas.

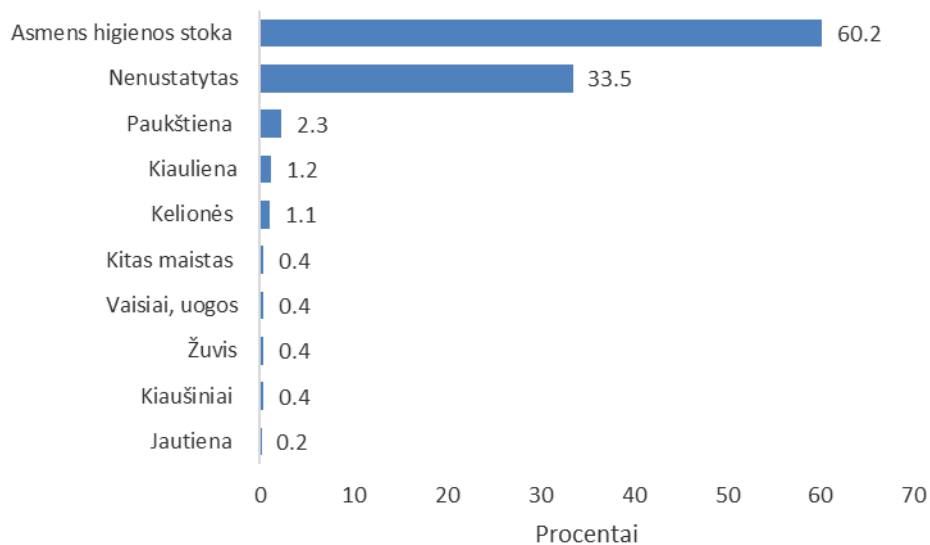
Iš 174 virusų (rotaviruso, noroviruso, kitų virusų) sukeltų protrūkių dauguma – 135 protrūkių (77,6 proc.) – kilo dėl asmeninės higienos stokos, 2 (1,1 proc.) buvo susiję su kelionės metu vartotu maistu, 37 protrūkių (21,3 proc.) atvejais rizikos veiksnys nebuvo nustatytas.

Iš 902 nenustatytos etiologijos žarnyno infekcinių ligų protrūkių 19 protrūkių (2,1 proc.) atveju priežastis buvo vištiena ir jos produktai, 11 (1,2 proc.) – kiauliena ir jos produktai, 2 (0,2 proc.) –

jautiena ir jos produktai, 1 (0,1 proc.) – kiaušiniai ir jų produktai, 5 (0,6 proc.) – vaisiai ir uogos, 3 (0,3 proc.) – kitas maistas, 10 (1,1 proc.) – kelionės metu vartotas maistas, 525 (58,2 proc.) – asmens higienos stoka ir 324 (35,9 proc.) – rizikos veiksnys liko nenustatytas (5 lentelė, 8 pav.).

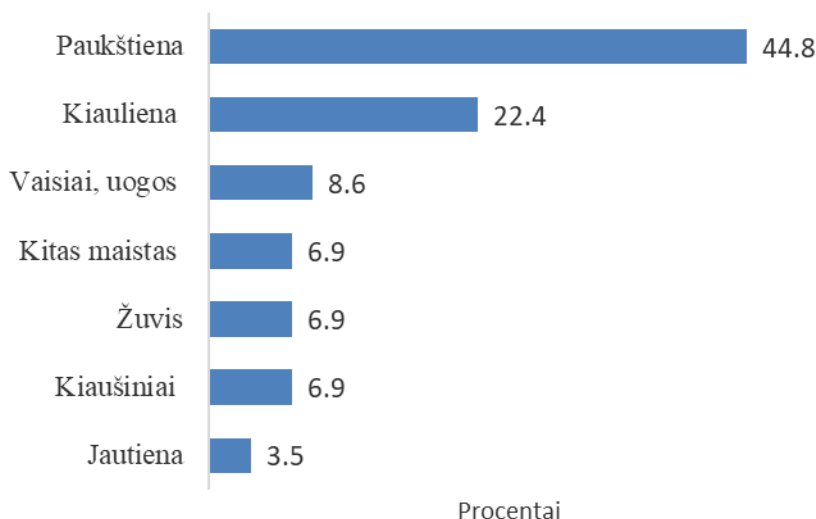
5 lentelė. **Protrūkių sukėlėjai ir rizikos veiksniai 2024 m. (n=1107)**

Protrūkių sukėlėjai	Paukštiena ir jos produktai	Kiauliena ir jos produktai.	Jautiena ir jos produktai	Kiaušiniai ir jų produktai	Žuvis ir jos produktai	Vaisiai, uogos	Kitas maistas	Kelionės metu	Per aplinką, dėl asmeninės higienos stoka	Rizikos veiksnys nenustatytas
Salmonelės	7	2		3			1		2	1
Kampilobakterijos										3
Kitos bakterijos					2				2	4
Rotavirusai								1	93	19
Norovirusai									24	11
Kiti virusai								1	18	7
Žarnyno pirmuonys									2	2
Nenustatyti	19	11	2	1	2	5	3	10	525	324
Iš viso:	26	13	2	4	4	5	4	12	666	371

8 pav. **Protrūkių rizikos veiksnių procentinis pasiskirstymas 2024 m. (n=1107)**

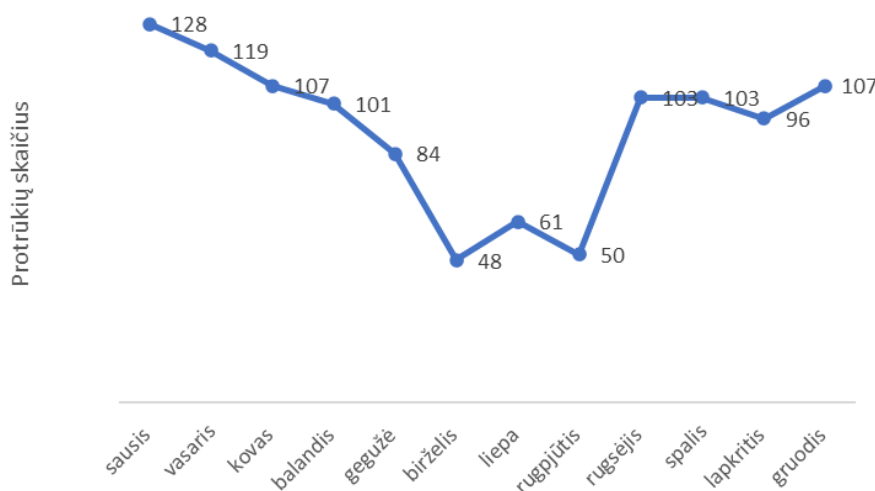
2024 m. buvo užregistruoti 58 (195 ligoniai) su maistu susiję protrūčiai, kurie sudarė 5,2 proc. visų protrūkių. Juose buvo nustatyti šie rizikos veiksniai: paukštiena ir jos produktai (26 protrūčiai arba 44,8 proc. visų per maistą išplitusių protrūkių), kiauliena ir jos produktai (13 protrūkių arba 22,4 proc.), kitas maistas (4 protrūčiai arba 6,9 proc.), vaisiai ir uogos (5 protrūčiai arba 8,6 proc.), žuvis ir jos produktai (4 protrūčiai arba 6,9 proc.), kiaušiniai ir jų produktai (4 protrūčiai arba 6,9 proc.), jautiena ir jo produktai (2 protrūčiai arba 3,5 proc.) (5 lentelė, 9 pav.).

9 pav. Per maistą išplitusių protrūkių rizikos veiksniai 2024 m. (n=58)

Protrūkių sezoniskumas

2024 m. protrūkiai buvo registruojami visus metus. Daugiausia protrūkių buvo užregistruota sausio ir vasario mėnesiais (atitinkamai 128 (11,6 proc. visų protrūkių), 119 (10,7 proc.), mažiausia – birželio ir rugpjūčio mėnesiais (atitinkamai 48 (4,3 proc.), 50 (4,5 proc.) (10 pav.).

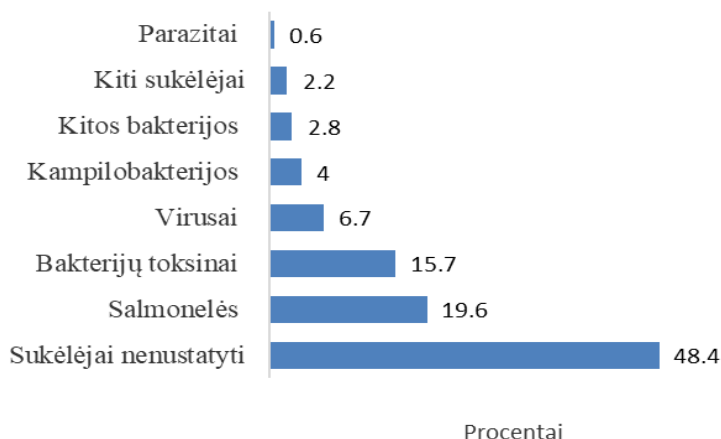

10 pav. Protrūkių skaičius pagal mėnesius 2024 m. (n=1107)

Maisto kilmės protrūkiai Europos Sąjungos šalyse 2023 m.

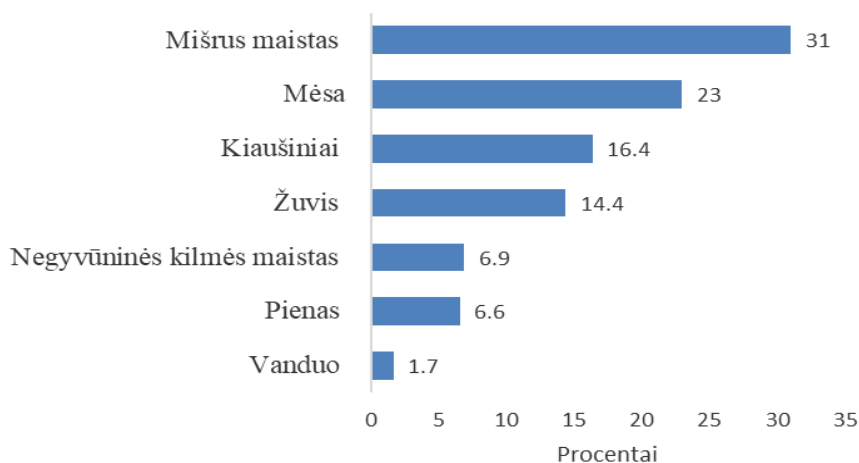
Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ang. ECDC) bei Europos maisto saugos agentūros (ang. EFSA) duomenimis, Europos Sąjungos (toliau - ES) šalyse 2023 m. buvo užregistruotas 5691 protrūkis, kuriuose sirgo 52127 žmonės, 2894 (5,5 proc.) ligoniai buvo hospitalizuoti, 65 – mirė.

Protrūkiai dažniausia buvo sukelti per maistą plintančių bakterijų (1501 protrūkis arba 26,4 proc. visų protrūkių), bakterijų toksinų (893 protrūkiai arba 15,7 proc.), virusų (381 protrūkis arba 6,7 proc.), kitų sukėlėjų (124 protrūkiai arba 2,2 proc.), parazitų (35 protrūkiai arba 0,6 proc.). Didžiausią dalį sudarė protrūkiai, kurių sukėlėjas nenustatytas (2757 protrūkiai arba 48,4 proc.). Bakterinės kilmės protrūkiai dažniausiai buvo siejami su salmonelėmis (1115 protrūkių arba 19,6 proc. visų protrūkių) ir kampilobakterijomis (2229 protrūkiai arba 4 proc.) (11 pav.).

11 pav. Protrūkių skaičius pagal ligos sukelėją ES šalyse 2023 m. (n=5691)

ES šalių 578 protrūkiuose (9,6 proc. visų protrūkių) buvo patvirtintas priežastinis ryšys tarp ligos ir rizikos veiksnio, t. y. maisto. Juose buvo nustatyti šie rizikos veiksniai: mišrus maistas (179 protrūgiai arba 31 proc.), mėsa ir jos produktai (133 protrūgiai arba 23 proc.), kiaušiniai ir jų produktai (95 protrūgiai arba 16,4 proc.), žuvis ir jos produktai (83 protrūgiai arba 14,4 proc.), negyvūninės kilmės maistas (40 protrūgiai arba 6,9 proc.), pienas ir jo produktai (38 protrūgiai arba 6,6 proc.), vanduo (10 protrūkių arba 1,7 proc.) (12 pav.).

12 pav. Protrūkių rizikos veiksnių procentinis pasiskirstymas ES šalyse 2023 m. (n=578)

Lyginant Lietuvoje ir ES šalyse užregistruotų protrūkių struktūrą pagal sukelėjus, Lietuvoje 2024 m. pagrindinę protrūkių lyginamąją dalį sudarė virusai (15,7 proc.), ES šalyse virusai sukėlė 6,7 proc. visų protrūkių, salmonelių sukeltų protrūkių Lietuvoje buvo 1,4 proc., ES šalyse – 19,6 proc., kampilobakterijų – Lietuvoje – 0,3 proc., ES šalyse – 4 proc., nežinomos etiologijos užkrečiamųjų ligų protrūkių Lietuvoje buvo 81,5 proc., ES šalyse – 48,4 proc. (4 ir 11 pav.).

Lyginant Lietuvoje ir ES šalyse užregistruotų per maistą išplitusių protrūkių struktūrą pagal perdavimo veiksnį, Lietuvoje 2024 m. pagrindiniu šių protrūkių perdavimo veiksniu buvo paukštiena (44,8 proc.), 2023 m. ES šalyse – mišrus maistas, kuris sudarė 31 proc. visų per maistą išplitusių protrūkių (9 ir 12 pav.).

2023 m. su protrūgiais susijusių asmenų hospitalizavimo apimtys Lietuvoje siekė 20,4 proc., ES šalyse 2022 m. vidutiniškai ligoninėse buvo gydoma 5,5 proc. susirgusiųjų.

IŠVADOS

1. 2024 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 1107 per maistą ir aplinką plintančių UL protrūkliai, iš jų 20 (1,8 proc.) išplitusių ir 902 (98,2 proc.) šeiminiai. Iš viso protrūkiuose susirgo 2459 asmenų, iš kurių 501 buvo gydomi ligoninėse.
2. Protrūkliai buvo registruojami visose šalies administracinėse teritorijose, daugiausia Kauno, Vilniaus apskrityse.
3. 2024 m. dažniausia protrūkių priežastimi buvo rotavirusai, noravirusai ir salmonelės (atitinkamai 10,2 proc., 3,1 proc. ir 1,4 proc. visų protrūkių). Nenustatytos etiologijos protrūkliai sudarė 81,5 proc..
4. Iš visų 1087 šeimose kilusių protrūkių, 110 protrūkių (arba 10,1 proc. visų šeimose kilusių protrūkių) atveju buvo nustatyti rotavirusai, 35 (3,2 proc.) – noravirusai, 26 (2,4 proc.) – kiti virusai, 11 (1 proc.) – salmonelės, 8 (0,7 proc.) – kitos bakterijos, 4 (0,4 proc.) – žarnyno pirmuonys, 3 (0,3 proc.) – kampilobakterijos, 890 (81,9 proc.) protrūkių sukėlėjai nebuvo nustatyti.
5. 2024 m. buvo užregistruota 20 išplitusių protrūkių: 7 – vaikų lopšeliuose-darželiuose, 3 – mokyklose, 3 – viešojo maitinimo įstaigoje, 1 – susijęs su prekybos centru, 1 – ligoninėje, 3 – vaikų stovykloje ir – karo tarnybos stovykloje.
6. Iš visų 20 išplitusių protrūkių 5 protrūkiuose (arba 25 proc. visų išplitusių protrūkių) buvo nustatytos salmonelės, 3 (15 proc.) – rotavirusai, 12 (60 proc.) protrūkių sukėlėjai nebuvo nustatyti. Salmoneliozės protrūkliai buvo užregistruoti vaikų lopšeliuose-darželiuose, mokykloje, viešojo maitinimo įstaigoje, prekybos centre, rotavirusinės infekcijos protrūkliai – vaikų lopšeliuose-darželiuose, nenustatytos kilmės protrūkliai – vaikų lopšeliuose-darželiuose, mokykloje, viešojo maitinimo įstaigose, ligoninėje, vaikų stovyklose, karo tarnybos stovykloje.
7. 2024 m. daugiausia buvo užregistruota nedidelių protrūkių: su 2 susirgimo atvejais – 993 protrūkliai, kurių lyginamoji dalis tarp visų protrūkių buvo 89,8 proc., ir su 3 atvejais – 86 (7,8 proc.). Užregistruota 6 (0,5 proc.) protrūkliai, kuriuose buvo 10 ir daugiau susirgimo atvejų. 2024 m. vidutinis susirgusiųjų asmenų skaičius viename protrūkyje siekė 2,2 atvejo.
8. 2024 m. buvo užregistruoti 58 su maistu susiję protrūkliai, kurie sudarė 5,2 proc. visų protrūkių. Juose buvo nustatyti šie rizikos veiksniai: paukštiena ir jos produktai (26 protrūkliai arba 44,8 proc. visų per maistą išplitusių protrūkių), kiauliena ir jos produktai (13 protrūkių arba 22,4 proc.), kitas maistas (4 protrūkliai arba 6,9 proc.), vaisiai, uogos (5 protrūkliai arba 8,6 proc.), žuvis ir jos produktai (4 protrūkliai arba 6,9 proc.), kiaušiniai ir jų produktai (4 protrūkliai arba 6,9 proc.), jautiena ir jo produktai (2 protrūkliai arba 3,5 proc.).
9. Pagrindinis virusinės ir nenustatytos etiologijos protrūkių rizikos veiksnys buvo asmens higienos stoka (660 protrūklis). Net 361 protrūkiuose rizikos veiksnys nebuvo nustatytas.
10. 2024 m. žarnyno infekcinių ligų protrūkiuose susirgo 2459 asmenys. Iš jų: 79,7 proc. (1960 ligonių) sukėlėjai nebuvo nustatyti, 4,3 proc. (106 ligoniai) buvo nustatyti bakterinės kilmės sukėlėjai, 15,7 proc. (385 ligoniams) – virusinės kilmės sukėlėjai ir 0,3 proc. (8 ligoniams) nustatyti žarnyno pirmuonys.
11. 2024 m. daugiausia buvo hospitalizuota ligonių, susirgusių salmonelioze, rotavirusine, noravirusine ir kitų virusų sukelta infekcija (atitinkamai 57,3, 49,6, 51,4 ir 52,6 proc.). Nenustatytos etiologijos žarnyno infekcine liga susirgusių asmenų hospitalizacija siekė 13 proc.. 2024 m. bendras hospitalizuotų asmenų procentas buvo 20,4 proc..
12. 2024 m. daugiausia protrūkių buvo užregistruota sausio ir vasario mėnesiais (atitinkamai 128 (11,6 proc. visų protrūkių), 119 (10,7 proc.).

Informācijas šaltinis:

European Food Safety Authority (EFSA) | European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) „The European Union One Health 2023 Zoonoses Report“
<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/The-European-Union-One-Health-2023-Zoonoses-report.PDF>